

CHARLIE LOVETT

DOBRODRUŽSTVÍ
MILOVNÍKA
KNIH

ROMÁN O POSEDLOSTI

Bestseller deníku New York Times

Charlie Lovett
Dobrodružství milovníka knih

CHARLIE LOVETT

DOBRODRUŽSTVÍ
MILOVNÍKA
KNIH

ROMÁN O POSEDLOSTI

*Nakladatelství Paseka
Praha – Litomyšl*

Přeložila Hana Petráková

THE BOOKMAN'S TALE

Copyright © Charlie Lovett, 2013

Translation © Hana Petráková, 2014

ISBN 978-80-7432-432-1 (tištěné kniha)

ISBN 978-80-7432-475-8 (Epub)

ISBN 978-80-7432-477-2 (Mobi)

ISBN 978-80-7432-476-5 (PDF)

*Mému otci Bobu Lovettovi,
který mě nakazil nevyléčitelným knihomolstvím.*

Vše, co září, zlato není.

William Shakespeare: Kupec benátský
(přel. Martin Hilský)

Vše vždy není, jak se zdá.

*Hned mléko zve se smetana,
hned pantofle je střevíc z kůže
a kavka dí, že páv být může.*

Gilbert & Sullivan: H. M. S. Pinafore

Hay-on-Wye, Wales, středa 15. února 1995

Únor bývá ve Walesu chladný. Peter stál před jedním z desítek knihkupectví, která se tísnila v úzkých uličkách městečka Hay, a přestože nepadal sníh ani nefoukal vítr, pronikl mu vlhký zimní vzduch až do morku kostí. Z výlohy se linula teplá záře osvětlující lákavou nabídku viktoriánských románů, ale Peter nijak nepospíchal dovnitř. Už devět měsíců nevstoupil do žádného knihkupectví, a tak na několika minutách navíc nesejde. Bývaly doby, kdy mu tohle všechno bylo tak blízké, kdy ho při pohledu do knihkupectví zaplavil pocit bezpečí a kdy pro něj pouhé vkročení do antikvariátu bylo vzrušujícím zážitkem a setkání s jiným milovníkem knih součástí velkého dobrodružství.

Peter Byerly byl koneckonců knihkupec a antikvář. A toto povolání ho znovu a znovu přivádělo zpět do Anglie a nakonec ho přivedlo tohoto pochmurného odpoledne do Hay-on-Wye, městečka ležícího těsně za anglicko-velšskou hranicí a proslaveného knihami. Navštívil Hay už mnohokrát, ale dnes přijel poprvé sám.

Teď, když mu ledová bolest plíživě postupovala až do nitra těla, nevnímal žádné báječné dobrodružství, cítil se nesvůj, cítil se jako cizinec, cítil, jak do něj proniká stud a tíseň, které postupně přejdou v úzkost a paniku. Z té předtuchy mu vzadu na krku vyrazil studený pot. Proč sem jen jel? Mohl teď sedět doma v bezpečí a upíjet z šálku čaj, místo aby stál v zimě na rohu ulice a žaludek mu svíral strach.

Přinutil se zmáčkout kliku dřív, než si to stačí rozmyslet, a v příštím okamžiku vešel do místnosti, která měla být přívětivá a útulná.

„Dobrý den,“ zaznělo řízně od širokého pultu, nad nímž se vznášel oblak kouře z dýmky. Peter zamumlal stručnou odpověď a hned proklouzl průchodem do zadní místnosti, kde byly všechny stěny obložené knihami. Na okamžik zavřel oči a představil si, že se octl v ulitě vytvořené z knih, která ho ochrání před každým nebezpečím. Zhluboka vdechl důvěrně známý pach plátna, kůže, prachu a slov. Zrychlený tep srdce se postupně zklidňoval, a když otevřel oči, začal přejíždět pohledem po regálech a hledal cokoli povědomého – titul, autora, přebal s dobře známou grafickou úpravou –, cokoli, čeho by se mohl zachytit jako pevné kotvy.

Těsně nad úrovní očí zahlédl krásnou modrou koženou vazbu. Připomněla mu teletinu, kterou použil na vazbu jiné knihy – mohlo to být už před deseti lety? Vytáhl knihu z police a dlaněmi rozkošnický vychutnával dotek luxusní hladké kůže. Podíval se zblízka na zlatou ražbu na hřbetě a usmál se. Tuhle knihu znal. Nepovažoval-li ji přímo za svého dobrého přítele, jistě však patřila k dobrým známým a vyhlídka na několik minut strávených listováním v jejích stránkách zapůsobila na jeho nervy jako balzám.

Edmond Malone: *Pátrání po autentičnosti jistých rozličných písemností*, zářný příklad analýzy odhalující jednoho z největších padělatelů všech dob Williama Irelanda. Ireland falzifikoval dokumenty a dopisy, které vzbuzovaly zdání, že byly napsány Williamem Shakespearem, a dokonce i „originální rukopisy“ *Hamleta* a *Krále Leara*. Peter otočil předsádku z mramorovaného papíru a zastavil se u titulního listu: byl to výtisk prvního vydání z roku 1796. Miloval ten pocit, když držel mezi prsty silný papír z osmnáctého století a cítil obrysy písmen protlačené skrz papír při knihtisku. Chvilí listoval a pak se začel do textu:

Již bylo řečeno, že každý obyvatel této země, dostalo-li se mu alespoň nějakého vzdělání, je hrdý na to, že se může pyšnit Shakespearem jako svým krajanem. Tou měrou, jakou si tohoto pozoruhodného muže vážíme a ctíme jej, měli bychom pečovat o jeho věhlas a ty cenné písemnosti, jež nám zanechal.

Peter se usmál, když si vzpomněl na to, jak četl „ty cenné písemnosti“ z pravého výtisku prvního folia, toho objemného svazku z roku 1623, v němž byla řada Shakespearových her otiskána úplně poprvé. Teď už byl klidný. Všechny strach a panika byly zažehnány jednoduše tím, že se ponořil do staré knihy. Vzpomněl si, jak se první folio pokaždé otevřelo na stránce s třetím jednáním *Hamleta*, když mu k tomu dal příležitost. A tak zkusil totéž s touto knihou. Rozevřel vazbu a nechal stránky, aby se rozklopily samy. Objevila se strana 289 a u ní vložený papír o velikosti asi 25 centimetrů čtverečních. Podle hnědých skvrn na stránkách, mezi něž byl papír vložen, Peter usoudil, že tam byl nejméně sto let. Spíš ze zvyku než ze zvědavosti papír otočil.

V tu chvíli ucítil tak ostrou bolest na prsou, že málem upustil knížku na zaprášenou podlahu. Už si myslel, že té bolesti utekl, že se mu podaří jí uniknout díky času, který uplynul, a díky vzdálenosti, ale přece ho dostihla. Dokonce i tady, v rohu knihkupectví v Hay-on-Wye ho dohnala. Najednou měl kolena jako z vaty. Opřel se o police s knihami a sledoval jako ve snu, jak papír třepotavě padá na podlahu. Ta tvář na něm byla pořád. Zavřel oči a přál si, aby zmizela a aby zmizelo všechno, co s ní bylo spojené. Aby mu přestalo bušit srdce jako na poplach a aby se mu přestaly třást ruce. Zhluboka se nadechl a otevřel oči. Ležela tam. Klidně a tiše ležela a dívala se na něj. Byla to jeho žena. Jeho Amanda.

Jenže Amanda byla mrtvá. Pohřbil ji před devíti měsíci do červené hlíny v Severní Karolíně a dělil ho od ní celý oceán. A taky jeden jediný úder srdce. Na tomhle starém obrázku, mnohem starším než Amanda nebo její matka či babička, přece nemohla být. A přesto to byla ona.

Peter se sklonil, aby papír sebral ze země a prohlédl si ho zblízka. Byl to akvarel provedený zručným malířem a téměř neznatelně podepsaný iniciálami „M. B.“ Znovu se podíval na knihu, z níž vypadl, a doufal, že odhalí nějakou stopu odkazující na původ akvarelu. Na předsádce byla tužkou vepsaná propletená písmena „DE“. Monogram nějakého dávno zapomenutého majitele. Cedulka s cenou vsunutá do knihy neobsahovala žádné informace o akvarelu, jen údaj: 400 liber. V katalogích viděl podobné výtisky za poloviční cenu. Ovšem byly to knihy, které neobsahovaly sto let starý obrázek jeho zesnulé manželky.

Na polici před sebou uviděl otrhaný výtisk Dickensova nedokončeného posledního románu *Žáhada Edwina Drooda*. Původní plátěná vazba byla na rozích a na hřbetě prodřená, vazy se potrhaly a několik stránek bylo volných, ale nic nechybělo. Tuhle knihu by snadno dokázal zrestaurovat tak, aby za ni mohl žádat dvojnásobek, nebo i trojnásobek momentální ceny.

Rozhlédl se a zjistil, že je v místnosti pořád ještě sám. Roztřesenou rukou zasunul akvarel do *Edwina Drooda*. Nemohl tam Amandu nechat, tak daleko od domova. Vrátil Malona na polici a *Drooda* si rukou přitiskl k tělu. O dvacet minut později zaplatil za celý štos knížek včetně Dickense a kráčet směrem k parkovišti obtížený dvěma těžkými taškami.

Z velšských hranic to Peterovi trvalo do domku v oxfordshireské vesničce Kingham, kde bydlel, jen něco málo přes dvě hodiny. Peterův dům stál v úzké uličce, která ústila na zatravněnou náves, a byl stejně jako ostatní domy ve vsi postavený z cotswoldského vápence. Obklopovaly ho další řadové domky, ale Peter se za celých pět měsíců, kdy tu bydlel, ještě nepotkal ani s jedním ze sousedů, od nichž ho dělily silné kamenné zdi.

V sedm už plápolal v krbu oheň, Peter měl v ruce hrnek s čajem a na stolku před ním stála opřená akvarelová podoba. Navzdory radám doktora Strayera uložil všechny

Amandiny fotografie do krabice a vynesl je na půdu domu v Ridgefieldu. Tak jak může být tady, v domku, který najednou působí dojmem, jako by byl *její*? Byla to koneckonců ona, kdo vybral modrou látku značky William Morris na pohovku a závěsy. Ona dohlížela na renovaci kuchyně a zvětšení zimní zahrady. Celé víkendy strávila nakupováním na Portobello Road, vybírala vázy značky Pilkington, které stály na všech okenních parapetech, a Burne-Jonesovy grafiky, které visí nahoře v hale. Nábytek nakoupila na venkovských dražbách a sehnala truhláře, který vyrobil do obývacího pokoje police na knihy od podlahy až po strop. Police byly dárek pro Petera. Zjevný a hmatatelný důkaz pochopení pro jeho vášeň. Jinak bylo všechno ostatní v domě čirým projevem Amandiny podstaty. Sama tu nestrávila jedinou noc, ale když se na něj teď dívala z obrázku opřeného na stolku, připadalo mu hloupé, že tady mohl pět měsíců žít a cítit se jako ve svém vlastním domě.

Akvarel představoval ženu před zrcadlem, jak sedí a češe si tmavé vlasy. Měla nahá ramena a vlasy jí jen tak tak zakrývaly řadra. Tmavé vlasy a světlá plet byly Amandiny, stejně jako rovná linie ramen, a dokonce i jistá odhodlanost, s kterou svírala kartáč na vlasy, ale nejpozoruhodnější podobnost Peter shledával ve výrazu tváře v zrcadle – šibalská a provokativní zároveň. Podobnost byla téměř nadpřirozená – úzký obličej, vysoké bledé čelo a především temně zelené oči, jejichž pohled vyžadoval, aby je člověk bral vážně, ale zároveň se smály. Tohle Amanda uměla. Na obrázku pochopitelně nemohl být její obličej. Narodila se v roce 1966 a akvarel pocházel z viktoriánské doby. Přesto Peter seděl, ani se nepohnul a vpíjel se pohledem do Amandiných očí. Přemítal, odkud přišla, a přál si, aby nikdy neodešla.

Na několik minut se ponořil do těch očí a do minulosti, pak se probral, vstal a začal přecházet po pokoji. Ocítl se před záhadou, která si žádala vysvětlení. Za všechny ty roky, kdy

pracoval jako antikvář, se mu podařilo vyřešit řadu bibliografických hádanek, ale zkoumal je se stejným citovým odstupem, s jakým člověk například luští křížovky. Toto bylo něco jiného. Záhadu vzniku tohoto akvarelu pocítoval jako něco bytostně osobního. Už teď cítil, jak se v něm zvídavost a zármutek proměňují v posedlost. Musel zjistit, kde se ten obrázek vzal – jak se dostal sto let starý portrét jeho ženy, která se narodila před pouhými devětadvaceti lety, mezi stránky knihy z osmnáctého století pojednávající o falzifikátech Shakespeara.

Potíž spočívala v tom, odkud začít. S malbami Peter nikdy dřív nepracoval. Celou další hodinu strávil střídavým pozorováním obrázku a přecházením po místnosti a přitom se snažil vzpomenout si, jaké knihy leží nahoře na policích v nepoužívaném pokoji. Od té doby, co se do Kinghamu nastěhoval, tam nevstoupil. Mělo to být Amandino útočiště, a i když ona tam už nikdy nestráví odpoledne v křesle s knihou v ruce, stále ještě měl pocit, že jde o nedotknutelný prostor. Teď pomalu otevřel dveře a nahlédl do zatuchlého ticha. V dálce se ozval kostelní zvon odbíjející devátou. Peter počkal, než vlhkým zimním vzduchem dozní poslední tón, a pak teprve rozsvítil.

V knihovně u okna bylo šedesát pět téměř totožných svazků – Peterův svatební dar Amandě. Jelikož se díky katalogu výstav Královské akademie seznámili a jelikož Amanda milovala viktoriánské výtvarné umění, rozhodl se Peter, že jí daruje výtisky katalogů za každý rok Viktoriiny vlády – byl to ilustrovaný průvodce sedmi dekádami anglického výtvarného umění. Trvalo mu rok, než všechny výtisky vystopoval, ale Amandě trvalo téměř stejně dlouho, než naplánovala svatbu. Teď všechny ty knihy trpělivě stály na policích v pokoji, kam Amanda nikdy nevstoupí.

Peter stál několik minut ve dveřích a bojoval se zvláštním dojmem, jako by Amanda byla stále přítomná. Nešlo jen o to, že to byl Amandin pokoj s jejími knhami, jejím oblíbeným křeslem a lampou, kterou koupila v obchodě

se starožitnostmi ve Stow-on-the-Wold. Peter byl zvyklý žít obklopený předměty pořízenými podle Amandina vkusu. Tohle však bylo něco jiného. Měl pocit, jako by se Amanda měla každou chvíli vrátit – ne ta prchavá Amanda, která ho občas oslovovala, ale skutečná Amanda z masa a krve. Peter zatoužil tu představu obejmout, ale zároveň věděl, že proti ní musí bojovat. Zatočila se mu hlava stejně, jako když Amandu uviděl poprvé. Musel se opřít o zárubeň, aby se uklidnil.

„To je v pořádku,“ řekla Amanda. „Můžeš vejít.“ Stála na konci haly a Peter vzhlédl právě ve chvíli, kdy mizela. Její slova mu přesto dodala odvahy, takže vstoupil dovnitř, popošel ke knihovně, vytáhl svazek nadepsaný 1837 a váhavě se posadil na okraj židle. *Jsou to jenom knihy. A tohle jsou jenom předměty. Táhle je jenom místnost a tamto byla jen moje představitivost*, říkal si v duchu. A přestože tomu tak docela nevěřil, otevřel knihu a začal si prohlížet obrázky.

Před cestou do Anglie dostal Peter od doktora Strayera seznam věcí, které měl dělat, aby se pohnul z místa. Na druhém místě stálo: „Zaveď si pravidelný stravovací a spánkový režim.“ V tomto ohledu celkem úspěšně pokročil. Chodil spát v jedenáct a někdy se mu podařilo usnout kolem jedné a spal do deseti. Nebylo to ideální, ale dal svému životu jistou pravidelnost.

Peter otevřel první svazek Královské akademie v devět večer. Poslední zavřel v sedm následující den večer. Po tu dobu nejedl ani nespál. Teď seděl vyčerpaně s červenýma bolavýma očima mezi stohy knih na podlaze Amandina pokoje. Prohlédl tisíce obrázků, přečetl tisíce popisků. Amandinu tvář nenašel. A nenašel ani iniciály M. B. ani neobjevil umělce, jehož jméno by jim odpovídalo.

Něco se stalo. Něco, co si uvědomil, až když se při odchodu z Amandina pokoje otočil a podíval se na všechny ty hromady knih, které nechal ležet na podlaze. Amandina přítomnost, kterou tak silně pociťoval při vstupu do této

místnosti, byla pryč. Po dvaadvaceti bezesných hodinách mohl poctivě říct, že toto je jen obyčejná místnost. Nic víc. Zaposlouchal se, jestli neuslyší Amandin hlas, jak mu říká, aby nenechával její knihy na podlaze, ale neslyšel nic. Zhasl, nechal dveře otevřené a klopýtal ze schodů.

Během prvních dvou měsíců Peter vycházel z domu, jen aby si v místním obchodě koupil něco k jídlu. Před Vánoce-
mi se odvážil několikrát do nedalekého Chipping Nortonu, aby si opatřil pár věcí, ale knihkupectví se vyhýbal, aby ho majitel náhodou nepoznal. Výprava do Hay-on-Wye byla prvním krokem ke zdolání čtvrté položky na Strayerově seznamu: „Vrať se ke své práci.“ Zjistil přitom, že svět knih kupodivu stále ještě existuje, a musel přiznat, že to vůbec není nepříjemné. Přesvědčil se, že může opustit svou „tajnou skrýš“, jak to doktor Strayer nazýval.

„Co tím myslíte?“ zeptal se ho tehdy.

„Vy jste většinu svého života strávil někde schovaný,“ řekl doktor Strayer. „Vaše tajná skrýš je jediné místo, kde se cítíte opravdu v bezpečí. Jako dítě jste se schovával ve svém pokoji, abyste nemusel přicházet do styku s rodiči. Na škole to byla místnost starých tisků, a jakmile jste se oženil s Amandou, měl jste svou knihovnu v suterénu. Vy se v těch místnostech vždycky pohřbíte, Petere. Vyhýbáte se životu.“

„S Amandou jsem svou skrýš často opouštěl,“ namítl Peter.

„Ano, s *Amandou* ano. Byla vaší spolehlivou pomocnicí. Postarala se o to, aby byl pro vás svět bezpečný. Budte k sobě upřímný, Petere, jediná místa, kam jste se kdy vydal bez ní, byla knihkupectví a knihovny – a tam jste Amandu nepotřeboval, tam jste mohl mezi sebe a jakýkoli smysluplný lidský kontakt položit vždycky nějakou knihu.“

A tak zahájil proces opouštění své tajné skrýše v Kinghamu tím, že začal navštěvovat knihkupectví. A jak doktor Strayer předpokládal, dělal všechno pro to, aby se vyhnul jakékoli konverzaci.

Neměl by přesto doktor Strayer radost z toho, že Peter učinil alespoň malý krůček na cestě zpět ke své kariéře? Od té doby, co ztratil Amandu, se ani nepodíval na své vlastní knihy – na příruční knihovnu bibliografických odkazů, kterou léta budoval. Dokonce i při balení, než je poslal do Anglie, to pro něj byly pouze obdélníkové předměty, které měly vyplnit krabice – ty krabice, které teď ležely v kamenném přístřešku na zahradě.

Peter měl dojem, že možná má jednu nebo dvě knížky o viktoriánských ilustrátorech, a tak rozsvítil světla na miniaturní zahrádce za domem, strčil do dveří přístřešku a pak začal vynášet krabice do obývacího pokoje. Po dvou hodinách už byly všechny vybalené a Peter jejich obsah přemísťoval bez ladu a skladu na police své knihovny. Dvě knížky si odložil na stolek: *Poklady slavných ilustrátorů pro děti* a významnou studii Percyho Muira *Viktoriánské ilustrované knihy*. Nebyl si jistý, jestli by zvládl ještě jeden neúspěch bez trochy odpočinku, a proto nechal knihy knihami, popadl akvarel a odešel nahoru do postele. Celých dvanáct hodin tvrdě spal. Zdálo se mu o katalozích Královské akademie a o budově, kde se s nimi poprvé setkal.

Ridgefield, Severní Karolína, 1983

Knihovna Roberta Ridgefielda byla při svém otevření v roce 1957 nejvyšší budovou v Ridgefieldu. Devítipodlažní neoklasicistní monstrum z granitu, skla, sloupů a říms. Na vrcholku jaksi nepohodlně trůnila kopule, která se ke stavbě zrovna moc nehodila.

Ridgefieldové se přistěhovali do Severní Karolíny ze Skotska těsně po revoluci a následující dvě století šli od jednoho úspěchu k druhému. V devatenáctém století byli průměrně bohatou obchodnickou rodinou, která výrazně zbohatla na tabáku, pak ještě víc na textilním průmyslu a nakonec přímo obscénně v bankovníctví. Během tohoto procesu proměnili stagnující dvouletou vysokou školu v celonárodně uznávanou Ridgefield University.

Knihovna byla postavena na nejvyšším místě univerzitního areálu, na kopci na okraji pozemku, kam dřív studenti s oblibou chodívali na noční schůzky. Z nejvyšších pater se nabízel rozhled do kraje kolem Ridgefieldu na míle daleko. Rozkládala se tu mozaika polí s kukuřicí a tabákem a na obzoru se zvedala oblaka prachu za pickupy, které uháněly po štěrkových cestách. Nad hlavním vchodem do knihovny byl do granitu z Georgie vytesán nápis: „Ať ten, kdo vstoupí, hledá nejen vědomosti, ale i moudrost.“

V okamžiku, kdy Peter vešel do knihovny poprvé, kdy vkročil ze sálajícího srpnového severokarolínského slunce do chladivého šera úzkých chodeb, kilometrů polic, mi-

lionu a půl knih, v tom okamžiku se cítil jako doma. Bylo mu osmnáct a celý svůj dosavadní život prožil právě v té venkovské krajině, na kterou viděl z vrcholku knihovny. Vždycky se tam cítil tak nějak nepatříčně. Jeho rodina vedla obchod se smíšeným zbožím v městečku vzdáleném osm mil od Ridgefieldu. Otec se však o obchod příliš nestaral, a tak skončil bankrotem. Potom se rodiče věnovali spíš pití a hádkám než výchově svého syna. Často pozoroval podivnou bílou budovu na obzoru a snil o jiném životě. O životě bez věřitelů, kteří upomínají rodiče, o životě bez každodenních střetů s lidmi ve škole, kterým nerozuměl o nic víc než oni jemu. Snil o životě v prostředí, které by ho ochránilo od okolního světa, ale nedokázal si představit, jak by takové prostředí mělo vypadat.

Postupně vystřídal různé způsoby izolace. Jako dítě trávil většinu volného času ve svém pokoji, pečlivě rovnal svou sbírku známek a snažil se nemyslet na svět, který se rozkládá mimo území představované těmito malými papírovými obdélníčky. Na střední škole si zvykl zavírat se v suterénu se sluchátky na uších a hromadou nahrávek klasické hudby. Ať však rovnal známky sebepečlivěji, ať pouštěl hudbu sebehlasitěji, nikdy se mu nepodařilo uniknout. Podvědomě pořád věděl, že svět za dveřmi existuje a že mu koneckonců uniknout nemůže.

Pak získal stipendium na Ridgefieldu. První ročník zaměřený na „seznamování s lidmi“ byl pro něj trýznivá zkušenost. Peter se nechtěl s nikým seznamovat. Chtěl najít ten svět-ve-světě, kde by mohl být sám sebou. Když prošel s průvodcem vstupní halou knihovny a ocitl se v depozi-táři, napadlo ho, že to místo konečně objevil. Zaostal za spolužáky, vklouzl mezi regály, které se táhly donekonečna, a objevil to, co ho ochrání před světem: knihy.

Získat místo pomocné vědecké síly v knihovně mu netrvalo déle než několik týdnů. Byla to nirvána. Čtyři hodiny denně trávil přerovnáváním knih v regálech. Technicky vzato patřil do oddělení výpůjček, ale pracoval o samotě.

Tlačil vozík úzkými uličkami mezi horami knih a snadno se vyhnul jakémukoli kontaktu se čtenáři, kteří brouzdali mezi regály.

I když musel projet s vozíkem hlavní čítárnou, kde stály řady dubových stolů a skříňky s kartotéčnými lístky, zůstával pro ostatní studenty neviditelný. Vozík téměř neslyšně klouzal po hladké mramorové podlaze a hlavy čtenářů zůstávaly skloněné nad knihami. Nevyrušil je svým pohybem víc, než když přes slunce přešel mrak a změnil intenzitu světla, které proudilo do čítárny řadou oken ve střešní nástavbě.

V druhém ročníku vjel Peter Byerly jednoho pošmourného deštivého dne s vozíkem do čítárny a poprvé se zadíval na ženu, s níž se jednou ožení. Později jí řekne přesné datum – 14. října. Seděla sama u stolu a soustředěně studovala životopis Williama Morrisa. Seděla rovně jako svíčka, knížku opřenou před sebou, jako by chtěla i držením těla dosáhnout co nejlepšího výsledku v práci. Ostatní studenti kolem ní se většinou hroutili pod tíhou blížících se zkoušek. Na sobě měla místo neoficiální uniformy sestávající z džínů a trička bezvadně ušitý černý kalhotový kostýmek s bělostnou blůzou. Černé vlasy po ramena držely perfektně všechny na svém místě, ani jeden nevyčníval.

Byla štíhlá, ale ne do té míry, po níž toužila většina děvčat z univerzity. Byla vysoká, ale ne tak jako dívky, kterým jejich postavu ostatní záviděly. Její postavu i držení těla umocňovala jedna kvalita, kterou většina spolužaček naprosto postrádala, ale ona jí měla na rozdávání – elegance.

Zpočátku si ani nevšiml, že je taky krásná, i když mu netrvalo dlouho, aby to zjistil. Vnímal především to, že je jiná. Že stejně jako on obývá svět na okraji Ridgefieldovy univerzity. Nezapadala mezi ostatní a to ho fascinovalo. Chtělo se mu zakřičet: *kamarádko!*

Peter tiše vklouzl na židli na konci čítárny a vytáhl si jednu knihu ze svého vozíku. Následujících třicet minut předstíral, že si čte, a přitom ji pozoroval. Dívka pravidelně

otáčela stránky, jinak se ani nepohnula. V šest hodin knihu zavřela, položila ji na stoh dalších knih, zvedla ho, vzala si svoji červenou koženou kabelku a zamířila k východu. Peter se vydal za ní. Když několik knih vrátila u výpůjčního pultu, sebral je hned, jak byly zpracované.

Za deset minut už listoval jejími knihami schovanými mezi regály. Kromě Williama Morrisa tam byla i kniha o prerafaelistickém malíři Holmanu Huntovi, jeden svazek o reprodukcích Edwarda Burne-Jonese a dva katalogy výročních výstav v londýnské Královské akademii výtvarných umění – roky 1852 a 1853. Svazky o výtvarném umění a životopis Holmana Hunta zběžně prolistoval, než je zařadil na místo. Morrisův životopis si zasunul do tašky a vzal si ho domů bez zapsání. Ani přesně nevěděl, proč to udělal, ale nejasně cítil, že potřebuje získat nezákonně knihu, kterou si ona četla. O týden později ji vrátil na místo, kam patřila. Jestli je neznámá dívka stejně komplikovaná a mnohotvárná jako Morris, pak se Peter obával, že na ni v žádném případě nemá.

Během následujícího měsíce ji pozoroval každé odpoledne minimálně půl hodiny. Měla přesný režim – do knihovny chodila každý den ve dvě hodiny, patnáct minut strávila mezi regály a pak do šesti hodin četla. Sedala vždycky na stejném místě. Nikdy nezměnila držení těla, vždycky byla hezky oblečená a psala si poznámky perem s jemnou špičkou do černého zápisníku.

Četla dychtivě – životopisy viktoriánských malířů, poezii té doby a něco z historie. Pročítala katalogy Královské akademie rychlostí jeden svazek za dva až tři dny. Když ukládal do police svazek z roku 1863, což bylo tři týdny poté, co ji poprvé spatřil, všiml si, že desky svazku z roku 1865 jsou úplně utržené. Nesnesl pomyšlení, že by ho měla dostat do rukou v takovém stavu, a tak ho opatrně vytáhl z police i s utrženými deskami a trmácel se s ním o šest pater výš k bytelným dřevěným dveřím s nápisem RESTAURÁTORSKÉ ODDĚLENÍ.

Jasně osvětlená místnost, do níž Peter vstoupil, vypadala přesně tak, jak si představoval pitevnu – jen s tím rozdílem, že tu místo lidských ostatků ležely na stolech knihy v různém stupni rozebrání a vedle nich úhledně vyrovnané řady nožů a štůsky rozmanitých druhů papíru. Na polici po jeho levé ruce stálo asi dvanáct krásně zrestaurovaných knih. Některé měly koženou, zlatě zdobenou vazbu. Nebyla to pitevna, pomyslel si Peter, spíš jednotka intenzivní péče, odkud je každý pacient jednoho dne propuštěn buď zcela uzdravený, nebo alespoň v podstatně lepším stavu. Nad podivným svérákem, v němž byla upevněná knížka s uvolněnou vazbou, se skláněl muž v bílém laboratorním plášti. Roztíral na odhalený hřbet cosi, co vypadalo jako studená ovesná kaše.

„Přejete si?“ zeptal se a vstal. Podíval se na Petera skrz kulaté brýle se zlatými obroučkami. Vypadal tak na třicet, měl rovné světlé, skoro bílé vlasy po ramena, pečlivě učesané, a stejně světlé vousy, které mu trčely několik centimetrů z obličejů. Usmál se přes vousy a Petera napadlo, že vypadá jako postavička z animovaného filmu pro děti. Nemohl si pomoci, musel se usmát také.

„Mám tady jednu knížku, která potřebuje opravit.“

„Musíte mít doporučení od zaměstnance knihovny,“ řekl ten člověk a úsměv se mu z tváře vytratil. Z jeho tónu Peter usoudil, že není první, kdo vrazil do restaurátorského oddělení bez pozvání.

„Já jsem zaměstnanec knihovny. Pracuju ve výpůjčním oddělení,“ řekl Peter.

„Položte ji tamhle,“ řekl restaurátor s povzdechem a kývl směrem k hromadě poškozených knih na stole u dveří. Pak se znovu sklonil ke své práci.

„Kdy myslíte, že to může být hotové?“ zeptal se Peter.

„Momentálně máme půlroční lhůty, tedy pokud nepošlou nic většího ze zvláštních sbírek.“

„Půlroční lhůty,“ opakoval Peter. „Ale já... máme čtenářku... jedna studentka by tu knížku potřebovala za pár

dní. Potřebuje to jen přilepit desky.“ Peter zvedl v jedné ruce knihu a v druhé oddělené desky. Muž v bílém plášti se otočil a chvíli si Petera i knihu prohlížel. Pak se uvolnil a znovu se usmál.

„Víte co? Dám ji na hromádku přítelkyň,“ řekl a vzal si od Petera knihu i desky.

„Na hromádku přítelkyň?“

„Když sem přijde nějaký mladík a chce honem honem opravit nějakou knížku, bývá to proto, že ji potřebuje jeho přítelkyně. Jo, na zamilované a na galantnost já si potrpím. Co kdybych to udělal do pondělí odpoledne?“

„To bude skvělé,“ řekl Peter a pomalu vycouval z místnosti, zatímco se muž v plášti znovu sklonil k ovesné kaši.

Ani když se vrátil mezi regály s knihami, nemohl z hlavy dostat restaurátorské oddělení. Najednou viděl všude kolem sebe poškozené knížky: prodřený hřbet tuhle, utrženou předsádku tamhle. Dřív vnímal knihy jen jako svůj štít, ale teď měl najednou pocit, že žije svým vlastním životem, a to ne jako krásná literatura, historická díla nebo poezie, ale jako hmotné objekty, jako spojení papíru, nití, plátna, lepidla, kůže a inkoustu.

Když se do restaurátorského oddělení vrátil v pondělí odpoledne, čekala na něj opravená kniha na stole u dveří. Peter si podrobně prohlédl desky, hřbet a přední předsádku a konstatoval: „Ani bych neřekl, že byly desky odtržené.“

„Já mohu jen říct, že dělám svou práci dobře,“ prohlásil restaurátor.

„Vy tady asi nedovolujete pracovat studentům, vidíte?“ zeptal se Peter.

„Občas tu máme nějakého stážistu, ale většinou přicházejí z oddělení zvláštních sbírek.“

„Zvláštních sbírek?“

„No jo, z toho v horním patře. V Síni Devereaux.“

„Co je to Sín Devereaux?“

„Vy jste nikdy nebyl ve zvláštních sbírkách?“

„Ne,“ řekl Peter.

„Jste milovník knížek, vidíte?“

„To rozhodně,“ řekl Peter, kterého až do této chvíle nikdy nenapadlo uvažovat o sobě jako o milovníkovi knížek.

„Tak jestli milujete knížky, budete Sín Devereaux přímo zbožňovat. Poslyšte, mám dojem, že je tam teď zrovna volné místo pomocné vědecké síly. Mohl bych se u Francise za vás přimluvit.“

„U Francise?“

„Francis Leland, šéf zvláštních sbírek. Povím mu, že tu máme slibného bibliofila, a možná vás vezme.“

„To by bylo skvělé,“ řekl Peter a v duchu uvažoval, co se asi v takovém oddělení dělá.

„A mimochodem, jmenuju se Hank,“ představil se muž v bílém plášti a natáhl ruku. „Hank Christiansen.“

„Peter Byerly,“ řekl Peter, pevně stiskl Hankovi ruku a potřásl jí. „Děkuju... děkuju za doporučení.“

„Není zač,“ odpověděl Hank.

Peter se vydal ven, ale ve dveřích se ještě otočil. „A děkuju za tohle,“ řekl a pozvedl opravený svazek obrázků z Královské akademie.

„Doufám, že se jí bude líbit,“ poznamenal Hank.

Peter knížku vrátil na příslušné místo do regálu. Dívka si ji hned příští den půjčila.

15. listopadu 1984 změnily dvě knihy z ridgefieldské knihovny Peterovi život. Když mu skončila hodina, kterou měl do deseti, zašel do knihovny a doufal, že bude hotov s prací včas, aby stihl v půl čtvrté pohovor s Francisem Lelandem v oddělení zvláštních sbírek. Ve tři hodiny se chopil vozíku, aby zařadil vrácené knihy do regálu, a zběžně je přejel pohledem, jestli některou z nich třeba nevrátila záhadná dívka. Během chvilčky objevil opravený katalog Královské akademie. S úsměvem tlačil vozík k výtahu.

Ve chvíli, kdy už už zasouval knihu na její místo, si všiml, že z ní vyčnívá čistounký kousek slonovinově bílého papíru. Ještě nikdy v žádné knize záložku nezapomněla. Zlehka

papírek z knihy vytáhl. Nahoře na něm byla vytištěná iniciála „A“ v odstínu královské modré a pod ní rukopisný vzkaz nadepsaný *Mému obdivovateli*.

Především bych Ti chtěla poděkovat, žes nechal tuto knihu opravit. Hrozně nerada беру do rukou poškozené knihy, protože se pokaždé bojím, že je poničím ještě víc. Všimla jsem si, že mě pozoruješ. Jednou jsem dokonce šla za tebou mezi regály. Doufala jsem, že mě pozdravíš, ale protože už uplynul další měsíc a tys to pořád ještě neudělal, musím s tím asi začít sama. Sejdeme se dneska v půl jedenácté večer ve snack-baru ve studentském centru.

Dopis byl podepsaný jednoduše: „Amanda“. Peter se opřel o kovový regál a ucítil skrz košili chladný kov. Při čtení dopisu zadržoval dech a teď zhluboka vydechl. Knížky jako by zavířily kolem něj. Asi po minutě, když se trochu uklidnil, si dopis přečetl znovu, aby se ujistil, že ho dobře pochopil. Chtěla se s ním setkat, chtěla s ním mluvit. Všimla si ho a jmenuje se Amanda. Kde jen to jméno už slyšel? Najednou si vzpomněl na pohovor. Zbývalo mu pouhých pět minut, aby se dostal do posledního patra knihovny. Pečlivě složil papírek, zastrčil si ho do kapsičky u košile a vyrazil svižným tempem do Síně vzácných knih Amandy Devereauxové.

Rodina Devereauxových žila v Louisianě tak dlouho jako Ridgefieldovi v Severní Karolíně a největším samorostem v rodině byla Amanda. Její rodiče brzy zemřeli, a proto byla už ve dvaceti tak bohatá, že se jí nikdo z okolí nemohl rovnat. Po první světové válce začala sbírat knihy. Nejprve shromáždila jednu z nejlepších sbírek literatury osmnáctého století na světě. Pak se pustila do sbírání sedmnáctého století a nakonec rozšířila svůj zájem na veškerou anglicky psanou literaturu všech dob.

V roce 1939 ohromila svou rodinu, když se ve čtyřiceti letech stala druhou ženou ovdovělého šedesátiletého Rober-

ta Ridgefielda, patriarchy ridgefieldského klanu. Do té doby se zdálo, že je zapřísáhlou starou pannou a už to tak zůstane. Byli tací, kteří ji podezírali z postranních úmyslů. Prý si ho vzala proto, že by se jeho slibně se rozvíjející univerzita mohla stát dokonalým místem pro její knihy. Jejich vztah byl však podle všeho velice blízký a láskyplný. Jejich jediné dítě, dcera, se narodila rok po svatbě.

Amanda Devereauxová, celoživotní kuřačka, zemřela ve svých sedmapadesáti letech na rakovinu plic a došlo k tomu dva týdny před slavnostním otevřením nové knihovny. Robert Ridgefield se z její smrti nikdy zcela nevzpamatoval, ale přesto ještě vystavěl velkolepý příbytek pro její knihy, protože jí to slíbil. Uprostřed oddělení zvláštních sbírek byla Sín vzácných knih Amandy Devereauxové neboli Sín Devereaux, památník zesnulé bibliofilky, v němž byly trvale vystaveny její nejvzácnější poklady.

V půl čtvrté už Peter seděl za masivním dubovým stolem uprostřed Síně Devereaux a čekal na doktora Francise Lelanda. Pořád se ještě docela nevzpamatoval z Amandina nečekaného dopisu. Vyřezávaná dřevěná židle, na níž seděl, byla kvalitní starožitný kousek, pod nohama měl obrovský orientální koberec a přímo před ním stála vitrína s několika středověkými rukopisy. Nad touto vitrínou visel impozantní portrét Amandy Devereauxové. Kolem místnosti bylo rozestaveno dalších čtrnáct mahagonových vitrín a na nich stály vyřezávané busty. Peter ze svého místa viděl na popisky: Julius Caesar, Augustus, Kleopatra a Caligula. Všech čtrnáct vitrín obsahovalo knihy, které musely být hodně staré.

Na stole před ním ležela tenká knížka vázaná v tmavohnědé, teď už ošoupané kůži. Na obálce neměla žádné označení. Vedle ležely bílé bavlněné rukavice. Peter čekal několik minut v naprostém tichu nerušeném ani tikáním hodin a pak usoudil, že jde asi o nějaký test. Natáhl si rukavice a opatrně knihu otevřel. Stránky byly na okrajích odřené a měkké jako flanel. Otočil na titulní list a četl:

Tragický příběh Hamleta, prince dánského. Dole bylo uvedeno datum vydání: 1603. To Shakespeare ještě žil, pomyslel si Peter – a už podruhé v jeden den mu prostá kombinace papíru a inkoustu doslova vyrazila dech. Byl uchvácený, ohromený a cítil, že se mu dostalo nevídaného privilegia. Kolik lidí mělo šanci držet v rukou výtisk *Hamleta* z doby, kdy Shakespeare ještě žil? Třesoucími se prsty otočil na první stránku textu.

Hamleta četl na střední škole a znovu v prvním ročníku vysoké, ale tento text byl jiný. Otočil další stránku a dočetl skoro až k místu, kdy se objeví duch, a vtom za sebou zaslechl tichý hlas.

„Zajímavé čtení, vidíte?“

„Není to ten Hamlet, kterého si pamatuju,“ řekl Peter, opatrně knihu zavřel a se zbožnou úctou ji položil na stůl. Obrátil se a uviděl menšího muže s šedými vlnitými vlasy a kostěnými brýlemi na nose. Neměl na sobě tvídové sako, jak si Peter představoval, ale džíny a červené tričko s límečkem.

„Říká se mu špatné kvarto. Je to první tištěná verze *Hamleta*, ale text je méně kvalitní než u pozdějších vydání. Někteří vědci si myslí, že byl zapsaný z paměti někým, kdo viděl představení na scéně.“

„Přesto je to první tištěné vydání *Hamleta*,“ řekl Peter.

„Ano, je to objev,“ řekl muž.

„Neměl jsem v úmyslu se jí dotknout...“

„To je v pořádku. Nemělo by cenu tyhle knihy mít a nedopřát si to potěšení podívat se na ně. Co si o téhle knize myslíte?“

„Je to... je to...“ Peter obtížně hledal slova, kterými by ten zážitek popsal. Držet v rukou tu knihu, obracet stránky, číst slova vytištěná v době, kdy autor ještě žil, dýchal, chodil po londýnských ulicích. Donedávna pro něj knihy byly pouze něčím, za co se mohl schovat, pak je začal vnímat jako pečlivě vytvořená umělecká díla, ale tohle bylo něco docela jiného. Tohle bylo zjevení. Tahle kniha, to byla

živoucí historie, tajemná záhada. Stačilo být v její blízkosti a Petera zaplavila vlna emocí. „Je to úžasné,“ řekl nakonec. Položil zlehka ruku v rukavici na knihu. Špičkami prstů téměř cítil, jak do něj vtéká její život. „Chci říct... člověk, který tuhle knížku vlastnil jako první a který ji jako první četl, možná viděl původní uvedení *Hamleta*. Možná dokonce osobně znal Shakespeara.“

„Je to náš poslední přírůstek,“ řekl muž s brýlemi. „Nově objevený výtisk. Slečna Devereauxová by byla nadšená.“

„Znal jste ji?“ zeptal se Peter a kývl směrem k portrétu.

„Jenom krátce. V době, kdy mě její manžel přijal, abych se tady v Ridgefieldu staral o zvláštní sbírky, byla už dost nemocná. Jmenuju se Francis Leland.“ Natáhl k Peterovi ruku a ten jí potřásl.

„Peter Byerly. Rád vás poznávám, pane.“

„Dvě zásady musíš tady ve zvláštních sbírkách dodržovat, Petere. První: můžeš brát do ruky cokoli, pokud s tím zacházíš, jak se patří, a druhá: neříkej mi pane, ale Francisi.“

„Dobrá. Děkuju... ehm... Francisi,“ řekl Peter. Náhlá familiárnost ho trochu vyvedla z míry. Sklopil zrak zpátky ke knize na stole. „No a jak se může něco tak starého, jako je první vydání *Hamleta*, nově objevit?“

„Lidi pořád nacházejí nějaké knihy,“ řekl Francis. „Vědci dokonce ani před rokem 1823 netušili, že nějaké špatné kvarto existuje. Mysleli jsme, že se zachovaly jen dva výtisky, dokud se tenhle neobjevil v teologické knihovně ve Švýcarsku. Nikdo ho několik století nevytáhl z police, a tak se o něm vůbec nevědělo. Koupili jsme ho soukromě minulý měsíc.“

„To musí být zážitek, objevit knihu, o které nikdo neslyšel, nebo byla považovaná za ztracenou.“

„Sen každého bibliofila,“ řekl Francis a Peterovi bylo v tu chvíli jasné, že je to i jeho sen. Nedovedl si představit nic úžasnějšího než najít nějaký ztracený literární skvost – například rukopis nějaké neznámé Shakespearovy hry nebo třeba ještě starší vydání *Hamleta*, než bylo to, které měl

právě v rukou – zkrátka objevit něco podobného a uchovat to pro svět. I mizivá šance podobné možnosti mu vhněla adrenalin do žil.

„Tak a za jak dlouho myslíš, že by ses mohl uvolnit z výpůjčního oddělení a nastoupit tady u mě?“

„Takže jsem tu práci dostal?“ zeptal se Peter.

Francis vytáhl z kapsy další bílé rukavice, a zatímco odpovídal, navlékal si je. „Buď jsi milovník vzácných tisků, nebo ne. To nezměníš. Sílu téhle knihy jsi cítil.“ Zvedl kvarto *Hamleta*. „Většina studentů vidí jen starou knihu, ale ty jsi cítil její hlubší význam. Tohle povolání si nevybíráš, ono si vybere tebe. Já ti můžu pomoci, můžu tě něco naučit, ale jedno je jisté – po dnešku se už nikdy nepodíváš na knihu tak jako dřív. Nic, co udělám nebo neudělám, to už nezmění.“

Peter chvíli jen seděl a přejížděl očima postupně po vitrínách plných knih. Uvažoval o tom, že každá z těch knih mu může poskytnout stejný emocionální šok, jaký zažil s *Hamletem*. Cítil se jako drogově závislý, který právě objevil nekonečnou zásobu dokonalé drogy. Francis zasunul *Hamleta* na polici do vitríny, které kralovala Kleopatra.

„Všechny alžbětinské tisky jsou tady v Kleopatřině vitríně. Slečna Devereauxová měla tuto část sbírky v oblibě. Tohle je její Shakespearovo první folio.“ Ukázal na vysoký silný svazek, který ležel ve vitríně na horní polici. „Myslím, že ho oceníš.“

„Proč jsou na všech těch vitrínách busty?“ zeptal se Peter.

„Tak ty sis toho všiml?“ řekl Francis s úsměvem. „To je pocta slečny Devereauxové nejobjedívanějšímu sběrateli. Slečna Devereauxová také snila o tom, že najde neznámý poklad, a velice si vážila těch sběratelů, kteří zachránili pro budoucí generace nějaké kulturní dílo. Víš, že jsi mohl v prvním ročníku při hodinách anglické literatury číst *Beowulfa* jen díky jednomu sběrateli? Tomu se podařilo zachránit jediný známý rukopis první slavné anglické epické básně. A zachránil toho ještě mnohem víc. *Gawain a Žele-*

ný rytíř, Evangeliář z Lindisfarne, některé největší poklady knižní kultury. Jeho londýnská knihovna byla rozdělena do čtrnácti skříní, na nichž stály busty římských císařů nebo císařoven. Slečna Devereauxová mě požádala, abych tuhle místnost uspořádal stejně.“

„Jak se jmenoval ten sběratel?“ zeptal se Peter.

„Byl to jeden z těch, který mohl, jak říkáš, znát Shakespeara osobně. Jmenoval se Robert Cotton.“

Bartholomew Harbottle si rázně vykračoval po Borough High Street až k Jiřímu a drakovi, kde se zastavil, vpadl dovnitř a setřásl ze svého nového kabátce prach z cesty. Ze zadního baru slyšel zřetelné zvuky rozjařené společnosti – a to bylo teprve něco málo po čtvrté. S dupáním přešel po prkenné podlaze, vrazil do dveří a objevil se před svými přáteli.

„Barty!“ vykřikl Lyly. „Mysleli jsme, že jsi ve Winchesteru.“

„A já si zas myslel, že jsi střízlivý,“ zasmál se Bartholomew, sedl si ke stolu a rovnou sáhl po půllitru, který mu nabídl Peele.

„K tomu není sebemenší důvod,“ řekl Peele. „Není práce.“

„Ale vždyť je sezona,“ namítl Bartholomew. „Řekl bych, že divadla musí v tomhle počasí každý den prskat ve švech.“

„O ničem neví,“ podivil se Lyly. „Divadla jsou celé dva měsíce zavřená. Nejdřív pouliční bitky a teď mor.“

„Mor bych oželel,“ prohlásil Bartholomew, „ale škoda že jsem přišel o ty bitky. A co ty, Lyly? Ještě ses nestal novým mistrem královských radovánek?“

„Edmund Tylney rozhodně odmítá umřít. Na jaře královnu požádám znovu. Možná bude třiadevadesátý rok pro mě šťastný.“

„No tak jí řekni, že pouliční boje jsou dobré pro byznys, jo?“ řekl Peele a hlasitě se rozřehtal.

„Ale kdo se nám to tady vrací z baru naložený jak soumar? Není to za těmi púllitry Christopher Marlowe?“ zahalekal Bartholomew.

„Nikdo jiný,“ řekl Marlowe, a jak si sedal vedle Bartholomewa, vyšplíchl na něj pivo.

„Co děláš ve městě, když je tu mor?“

„Ujišťuju tě, že jsem tu jenom na skok,“ řekl Marlowe.

„Být sebou,“ ozval se Peele, „zůstanu jen tak dlouho, abych si dal něco k pití a sehnal si lepší děvku.“

„Tak to nebude na dlouho,“ řekl Bartholomew, „protože ty se s tím nikdy nepářeš.“ Osazenstvo stolu vybuchlo smíchy a Bartholomew si zhluboka přihnul piva a rozhlédl se po tvářích sršících vtípem, po vzdělaných, chytrých chlapících – přesně takových, s jakými se chtěl spřátelit, když se před třemi lety pustil do podnikání v knihách. A teď je tady, vítaný společník výkvětu londýnské vzdělanosti a talentu, uprostřed asi té nejlepší společnosti spisovatelů, kteří spolu kdy pili.

Byl tu Thomas Nashe, který seděl v tichosti v koutě.

Bartholomew prodal stovky výtisků jeho pamfletů ve svém knihupectví v Paternoster Row. Pak tady seděl George Peele, jehož *Paridova žaloba* byla předvedena před královnou. Peelovy divoké vylomeniny se datovaly už od studií na Oxfordu. Dokázal pít, hrát hazardní hry a proháňt děvky se stejnou vervou jako sám Bartholomew, a to už něco znamenalo. Trpělivý John Lyly byl stejně dobrý spisovatel jako kdokoli jiný z jejich skupiny, pomyslel si Bartholomew, s výjimkou Marlowa. Protože Marlowe neměl konkurenci.

To, že on, Bartholomew Harbottle, který se narodil a vyrostl na vesnici zcela mimo dosah jakéhokoli vzdělání, mohl teď ve svých šestadvaceti letech sedět tady, pít a smát se s největším soudobým autorem divadelních her, se zdálo být nepochopitelné. Jenže Bartholomewovi se odjakživa dařilo vylepšovat si své postavení. Nejprve se přifařil k domácnosti jednoho místního aristokrata, kterého

následně přinutil, aby rozpoznal jeho inteligenci a poslal ho na studie do Cambridge, a nakonec si našel cestu do Londýna, kde uspěl v obchodě s knihami, a tak se dostal do těchto vznešených literárních kruhů. Podváděl v kartách a díky tomu obehral Marlowa. Obehral ho dokonce v kartách i o jeho děvky. On, jehož rodina živořila na kousku půdy, vesele dováděl s děvkami, za které platil největší anglický spisovatel, jaký kdy žil.

„Takže všichni básníci jsou bez práce,“ řekl Bartholomew. „Rukavičkářův syn taky?“

„Will Shakespeare?“ zeptal se Peele. „Ten není tak úplně bez práce. Ale hry nepíše.“

„A co píše?“ zeptal se Bartholomew. Dobře věděl, že tahle duchaplná čeládka se náramně ráda strefuje do toho mladého povýšence, který nepřišel z Oxfordu ani z Cambridge, ale ze střední školy v jakémsi Stratfordu.

Peele se rozhlédl kolem stolu, počkal, až se na něj budou všichni dívat, a pak teprve přišel s pointou. „Rukavičkářův syn píše sonety!“ Následoval výbuch smíchu. „Sonety, umíte si to představit? Uvidíme, kolik jich prodáš, Barty.“

„Ale musíš nám vyprávět o Winchesteru,“ ozval se Lyly. „Soudě podle tvého elegantního kabátce byla tvá cesta úspěšná.“

„Pánové,“ spustil Bartholomew a pohodlně se opřel. „Já jsem dneska vydělal prodejem knih víc než za celý minulý rok. Vydělal jsem tolik, že nejen zaplatím další rundu piva a přitom vám o tom povím, ale každému, kdo se bude chtít později přesunout nahoru, zaplatím jedno číslo živočišné zábavy.“ Chvilí se vyhříval v oslavných výkřicích přátel, pak odfoukl pěnu z dalšího püllitru a začal vyprávět.

Pověděl jim, jak se seznámil s Robertem Cottonem, mladým sběratelem knih a rukopisů, na setkání Alžbětinské společnosti antikvářů. O necelý týden později pil s kanovníkem z Winchesteru a velebníček přitom utrousil informaci o místní legendě, což Bartholomewa přimělo, aby se hned sbalil a vyrazil do Hampshiru.

„Trvalo mi skoro dva měsíce, než jsem ten plán doladil, ale člověk tyhle věci nemůže uspěchat. Potřeboval jsem sehnat svalnatého blba a senilního kostelníka a oba si museli rádi přihnout. Kostelník nebyl žádný problém. Stačilo jen pár nocí popíjet v hospodách poblíž katedrály. S blbem to už byla náročnější záležitost. Nakonec jsem našel jednoho, co mu čouhala sláma z bot a dokonale vyhovoval mým požadavkům. Zpočátku byl trochu nedůvěřivý, ale po týdnů nebo po dvou, kdy jsem za něj noc co noc platil po hospodách, a po dvou návštěvách v bordelu by za mnou šel kamkoli. Zvolil jsem úterní noc, kdy byl všude v okolí klid.“ Bartholomew si dvakrát pořádně lokl piva a pokračoval.

„Jak víte, moje rodina pochází z Wickhamu.“

„To tedy nepochází,“ namítl Peele.

„Ano, ale o tom ve Winchesteru málokdo ví. Když jsem zaklepal na dveře mého starého dobrého kostelníka, kterého jsem tentýž večer v hospodě řádně opil, byl jsem chudý poutník z Wickhamu, který se přišel pomodlit za zdraví svého otce ke hrobu nejslavnějšího biskupa z našeho města.“

„William Wykehama,“ dodal Lyly.

„Právě toho. A podle kanovníka, kterého jsem hostil právě v téhle hospodě, se traduje legenda, že byl Wykeham pohřbený se starou knihou v rukou. Ve Winchesteru se o tom moc neví.“

„S knihou, která by mohla zaujmout mladého Roberta Cottona?“ zeptal se Nashe.

„Přesně tak,“ řekl Bartholomew a usmál se. „Kostelníkovi očividně vůbec nepřípadalo divné, že máme v té teplé letní noci oba dva – já a můj „bratr“ – na sobě silné dlouhé pláště. Pustil nás do jižní chrámové lodě a odvrávorál zpátky do postele.“

„A pod pláští jste měli...?“ zeptal se Marlowe.

„Modlil jsem se k biskupu Williamovi předtím už několikrát, víš? Strávil jsem celá dlouhá odpoledne v jeho zádušní kapli a pořádně jsem si hrobku očíhl a proměřil. Zjistil jsem si všechny míry. Dost času mi zabralo najít dobrého

truhláře, kterému bych mohl věřit, ale nakonec jsem sehnal jednoho, který mi udělal něco jako kozy pod velký stůl. Byly rozebírací, a tak jsme je s blbem mohli u hrobu sestavit. No a pak už jsme jen museli oba dva napnout všechny síly a přesunout s pomocí dvou železných tyčí biskupovu sochu i s mramorovou deskou na dřevěné kozy.“

„A co jsi našel?“ zeptal se Lyly.

„Prach, staletý pach rozkladu a biskupa. Díval se na mě prázdnými důlky, znervózňovalo mě to. Přísahal bych, že když jsem na něj vrhl první pohled, ozvalo se z katedrály zaúpění.“

„Víte?“ zeptal se Peele.

„To jsem si taky řekl,“ přikývl Bartholomew.

„A co ta kniha?“ chtěl vědět Marlowe.

„Držel ji v rukou, tak jako těch skoro dvě stě let. Trvalo mi asi minutu, než jsem mu ji vypáčil, a obávám se, že jsem přitom zlomil pár biskupských prstů, ale když jsem ji měl a sfoukl jsem z ní prach... Pánové, byl to ten nejkrásnější iluminovaný žaltář, o jakém se vám kdy snilo. Řekl bych, že z jedenáctého století, možná starší. Jakmile jsem ho šoupl do tašky, už jsem jen přesunul vrchní desku zpátky na hrob, vyklouzl jsem z katedrály a dal svému společníkovi tolik pití, aby se ráno na nic nepamatoval.“

„A co řekl na tvůj nález ten Robert Cotton?“ zeptal se Peele.

„Ten řekl jen dvě věty,“ usmál se Bartholomew. „Že nechce vědět, kde jsem to vzal, a jestli bude dvacet liber stačit.“

„Dvacet liber!“ vykřikl Peele a vyplivl pivo přes celý stůl. „Za jednu knížku?“

„Za dvacet liber se můžeme naložit do piva, dokud mor neodtáhne,“ halasil Marlowe a třískal prázdným džbánkem do stolu. „Co kdybys nám koupil další rundu, ať si připijeme na nebohého biskupa z Winchesteru?“

Když byla runda na stole, obrátil se Bartholomew, teď celý rozparádný úspěchem své historky a třetí holbou piva, na slavného autora.

„Tak, Marlowe, ještě jsi mi neprozradil, co tě přivádí do Londýna, když je tu mor.“

„Přijel jsem se rozloučit s naším dobrým přítelem Robertem Greenem,“ řekl Marlowe.

„S Greenem? Proč? Kam odjíždí?“

„Dobrá otázka,“ podotkl Lyly. „Protože Greene leží na smrtelné posteli.“

Bartholomew postavil pivo na stůl a cítil, jak zbledl. Nikdo z nich neuměl líp pít a prohánět děvky, nikdo nedokázal tak snadno prohrát v kartách a pak se tomu smát a čurat přitom do Temže než básník Robert Greene. Bartholomew měl zatím v životě to štěstí, že ještě nikdy neztratil dobrého přítele. Navzdory nezřízenému životnímu stylu byl schopný projevit své city. Že by už nikdy neměl s Greenem prohrát noc? Ta myšlenka ho zasáhla víc, než by čekal.

„Mor?“ zašeptal.

„Těžký život,“ řekl Marlowe. „On tvrdí, že ho dostali nakládání sledi, co měl k večeři, ale já myslím, že jsme ho všichni dobře znali. Toho by jedna večeře neskolila.“

„Kde je?“ zeptal se Bartholomew.

„V podnájmu u ševce v Dowgate,“ odpověděl Marlowe. „U nějakého Isama. Jeho žena se o něj stará. Snad je do něj trochu zamilovaná. Greene nemá ani vindru, aby jí zaplatil.“

„Rád bych ho viděl,“ prohlásil Bartholomew.

„Nejsi sám,“ řekl Peele se smíchem. „Emma Ballová ho tu hledala ani ne před hodinou.“

„Jeho milenka?“ ptal se Bartholomew.

„Nejspíš něco víc, soudě podle toho ukřižovaného uzlíku, co držela v náruči,“ ušklíbl se Peele.

„Ukážu ti cestu,“ řekl Marlowe, dopil pivo a odstrčil židli.

Bartholomew nechtěl dát před svými opilými kamarády najevo své city, a tak bouchl holbou o stůl s předstíraným nadšením. „Veď mě,“ zavelel. „I když tvrdíš, že umírá v chudobě, knihkupec může přijít k výdělku i u smrtelné postele.“

Bartholomew se s Marlowem rozloučil v Dowgate před úzkým domkem, kde Robert Greene umíral. Paní Isamová ho pustila dál.

„Dneska má spoustu návštěv, ale žádná za něj nechce zaplatit dluhy,“ postěžovala si.

Bartholomew vyšel do schodů a už už chtěl zaklepat na dveře Greenova pokoje, když vtom zevnitř uslyšel pronikavý, ječivý hlas.

„Protože je tvůj, ty šlejško. Člověk by řek, že dyš tady ležíš na smrtelný posteli, tak to aspoň přiznáš. Né že by ti to teď mohlo nějak ublížit. Jen sem chtěla, aby ten ubohej bastard moh jednou říct, že měl tátu.“

Bartholomew přitiskl ucho na dveře, ale Greenově tiché odpovědi nerozuměl. Za chvíli se žena znovu rozkřičela jako fúrie. Mohla to být jediné Emma Ballová.

„Že se nestydíš, fuj. Tys mně dal za celý život jediný dvě věci – našeho syna a tenhle zbytečnej balík papírů.“ Uslyšel žuchnutí, musela něčím hodit o stěnu. „Tak si to nech, třeba ti to k něčemu bude tam, kam jdeš. Bude to dobře hořet. A já si vyberu pro svého syna jako tátu lepší mrtvolu, než jsi ty.“

Bartholomew uslyšel hněvivé dupání, které se blížilo ke dveřím, a jen tak tak uskočil ke zdi. Dveře se rozlétly a zevnitř vyrazila divá ženština ve špinavých šatech, v náruči kňučící balíček hadrů, a seběhla ze schodů. Počkal, až za ní zaklapnou venkovní dveře, a potom vešel do pokoje.

„To byla nejspíš tvoje matka, ne?“ řekl starému kamarádovi.

„Barty!“ zvolal Greene a rozesmál se, což ale vypadalo spíš jako záchvat kašle. „Rád tě vidím.“

Robertův obličej, jindy zdravě růžový, byl teď bledý a ztrhaný. Těžko uvěřit, že tohle byl ten člověk, který napsal úchvatné rytířské příběhy, jako *Mamillia* a *Pandosto*, a ta skvostná dílka o životě v londýnském podsvětí. Tohle byl ten muž, který s vervou prožíval všechna ta odvážná dobrodružství, o nichž psal. Kde byl ten typický zašpičatělý

účes? Z vlasů zbylo zcuchané chmýří, z upravených vousů zašlý slepenec. Na sobě měl jen vypůjčenou noční košili. Svěřil se Bartholomewovi, že musel svůj milovaný kabátec barvy husího lejna prodat, aby zaplácl alespoň pár dluhů.

„Vidím, že pořád ještě píšeš,“ řekl Bartholomew, když si všiml pera a papíru na hrubém stolku u Greenovy postele.

„Moje vyznání před smrtí,“ řekl Greene. „Tahle část se ti určitě bude líbit. Je o rukavičkářově synovi.“ Greene sáhl po papíru, který ležel u postele a četl hlasem, který byl jen slabou ozvěnou kdysi zvučného hlasu.

„Je jedna povýšená vrána, která se zdobí naším peřím a myslí si, že tím svým *tygřím srdcem skrytým v kůži herce* může nadouvat blankversy právě tak dobře jako ti nejlepší z vás: a ve své vlastní ješitnosti si myslí, že je jediný, kdo otrásá scénou této země.“ Greenův hlas zanikl v dalším záchvatu kašle a smíchu.

„Bude to nenahraditelná ztráta, jestli odejdeš,“ řekl Bartholomew, „protože nikdo se tvým vtipům neumí smát líp než ty.“

„Pravda, pravda,“ řekl Greene a padl na polštář. „Pochybuj, že se tomuhle bude pan Shakespeare smát.“

„A co ta tvoje návštěva?“ zeptal se Bartholomew.

„Marlowe?“

„Ta s ječivým hlasem a uzlíkem v náruči.“

„Ach, dej si pozor na to, s kým leháš, milý Barty, protože kde je ležení, tam je často i plození.“

„Dobře řečeno, pane. A ten uzlík, co páchl hovínky a zkyslým mlékem, bylo nejspíš tvoje plození, nemám pravdu?“

„To tvrdí ta jeho matka běhna. Dala mu jméno Fortunatus, i když k tomu nebyl žádný důvod. Nejnešťastnější ubožák, jaký kdy přišel na tenhle svět. Já si na něj nebudu dělat nárok teď, když jsem na cestě pryč.“ Greene se znovu rozkašlal a tentokrát to trvalo déle než předtím. Bartholomew poprvé vycítil, že jeho přítel opravdu umírá. Znovu

* Přel. Alois Bejblík

ho zalila nečekaná vlna dojetí – ne proto, že přijde o druhu v hýření, ale kupodivu proto, že zanikne přítelova duše. Po tom, jaký život Robert Greene vedl, jistě nemůže čekat, že se mu dostane odměny na nebesích.

„Udělej pro mě něco, Barty. Naposledy,“ řekl Greene, když kašel polevil.

„Cokoli, kamaráde,“ řekl Bartholomew.

„Tamhle na zemi leží knížka.“ Ukázal na druhou stranu postele a Bartholomew odtud vytáhl tenkou knížku v kvar-
tovém formátu.

„*Pandosto*. Jeden z tvých rytířských příběhů.“

„Přesně tak. Jednou jsem ho v náhlém pomnutí smyslu daroval té ludře a ona mi ho teď na smrtelné posteli vrátila. Prodej ho, prosím tě, Barty. Moc nevynese, ale prodej ho a peníze dej paní Isamové. Nebýt jí, umřel bych na ulici. Nikdy jí ten dluh nesplatím.“

„Jako by se stalo,“ zašeptal Bartholomew a zastrčil si sešitek pod paži.

„A teď už běž,“ řekl Greene. „V Southwarku je spousta ženských, kterým budu dneska v noci chybět. Někdo se o ně musí postarat.“ Znovu se rozesmál a Bartholomew nedokázal odpovédět. A tak se jen v nohách postele hluboko sklonil a vycouval ke dveřím. Tiše za sebou zavřel. Na schodišti se v šeru podíval na knížku, kterou mu Greene dal. Může za ni dostat pár šilinků, po autorově smrti možná o něco víc. Když vykročil na ulici, do podvečerního světla, napadlo ho zčistajasna, že by si měl tu knížku raději nechat. Jako vzpomínku na kamaráda, který už brzy odejde. Sáhl do kapsy kabátce, vylovil pětišilink a hodil ho paní Isamové, která seděla před domem a škusbala slepici.

„Splátka za vašeho podnájemníka,“ řekl jí.

„Požehnej pámbu, pane. Aspoň něco.“

Bartholomew si znovu zastrčil knížku pod paži a vyrazil směrem ke svatému Pavlovi. Přes slzy teď viděl odpolední slunce jen mlhavě.

Kingham, pátek 17. února 1995

Peter si mnul oči, aby se probral, zatímco se mu opékaly topinky a vařila voda na čaj. Pročetl si rejstříky svých dvou knih o ilustrátorech, ale ani v jednom nenašel žádnou zmínku o M.B. Teď upřeně pozoroval seznam doktora Strayera připevněný na nástěnce v kuchyni. Původní vytištěné instrukce už byly téměř nečitelné, protože si na okraje papíru dělal během uplynulých několika měsíců poznámky. Přesto se pod kulatou skvrnou od čaje a šmouhou od marmelády dal seznam přečíst:

1. Truchli pro Amandu. Přiznej své city
2. Zaveď si pravidelný stravovací a spánkový režim
3. Seznamuj se s novými lidmi
4. Vrať se ke své práci
5. Využívej práci k tomu, aby ses seznamoval s lidmi,
ne aby ses jich stranil
6. Najdi si nějaký nový silný zájem kromě knih
7. Nauč se něco nového
8. Spoj se se starými přáteli
9. Obnov vztahy s Amandinou rodinou
10. Neutíkej pryč, jdi za něčím

Vedle bodu číslo šest napsal a zase přeškrtnal „poezie“ a „malování“. Skoro zapomněl, že si před dvěma měsíci koupil v Chipping Nortonu akvarelové barvy. Po prvním

obrázku to vzdal. Vedle „Spoj se se starými přáteli“ bylo telefonní číslo Francise Lelanda, i když ho od svého příjezdu do Kinghamu nevytočil. Vedle „Seznamuj se s novými lidmi“ naškrábal rozvrh bohoslužeb v místním farním kostele, ale neměl v úmyslu tam jít. Daleko se s plněním úkolů nedostal.

Rozhodl se, že akvarelový portrét nechá být. Dnes se zaměří na čtvrtý bod. Vráť se ke své práci. V Hay-on-Wye koupil koneckonců nějakých dvacet knížek, pro které má v Americe kupce. Zbytek dopoledne strávil řazením příruční knihovny. Pečlivě vybalil knihy, které pořídil v Hay-on-Wye, a uložil je na zvláštní polici. *Edwin Drood*, v němž pronesl akvarel, potřeboval opravit. Hank byl dobrý učitel, a i když Peter neměl odborné restaurátorské vzdělání, tuhle práci určitě zvládne. Po kolenou vlezl do temného přístěnku pod schody a začal odtud vytahovat krabice se svým náradím a materiálem. Když měl všechno venku na světle, zjistil, že vyndal i nepoužívané vodové barvy.

Zrovna když je chtěl uložit zpátky, si najednou vzpomněl, co říkala prodavačka, od níž je kupoval. „Tady v okolí žije ještě jeden malíř. Každou chvíli si sem chodí pro barvy. Je to opravdový odborník. Prodává dokonce staré akvarely v obchodě se starožitnostmi.“ Peter ani neodsunul krabice z cesty, vyběhl do patra, popadl akvarelovou podobiznu a klíče od auta a vyrazil ven.

Chipping Norton neboli „Chippy“, jak mu místní říkali, byl pro Kingham nejbližší možností, kam zajet na nákupy. Peter tam kupoval všechno, co nedostal v místním obchodě ve vesnici. Nebyl zaplavený turisty, a tak se tam cítil mnohem příjemněji než v proslulejších cotswoldských městech. Náměstí s obchody leželo na strmém svahu a lemovaly ho po všech stranách kamenné budovy. Kromě obvyklých obchodů, s kterými se člověk setká na každé hlavní třídě, tam bylo i malé divadlo, kde Peter nikdy nebyl, několik na první pohled pěkných restaurací, kam Peter nikdy nezašel, a starožitnictví.

Peter vstoupil, zvonek nade dveřmi zacinkal, ale nevzbudil žádnou pozornost, a tak se vydal labyrintem nábytku, porcelánu, lamp, váz a dalších věcí a hledal přitom akvarely. Když procházel kolem polic se starými knihami, udělal si v duchu poznámku, že se sem musí vrátit některý jiný den a pořádně si je prohlédnout. V patře našel, co hledal – asi dva tucty krásně zarámovaných kousků, většinou viktoriánských, byla tam ale i dílka z osmnáctého století. Nebyl odborník, ale odhadl, že Amandu by zaujal jen jeden nebo dva obrázky. Na růžku každého rámu visela cedulka s cenou a na jejím rubu bylo razítko: M. WELLS, ROSE COTTAGE, CHURCHILL.

Peter projížděl Churchillem pokaždé, když jel do Chippy, ale nikdy tam nezastavil a domům, které lemovaly těch pár ulic v Churchillu, nevěnoval vůbec pozornost. Najít Rose Cottage mu přesto netrvalo víc než pět minut. Stála trochu zastrčená na Kingham Road.

Jak tak stál na zápraží v té neurčité chvíli mezi zaklepáním a zvuky, které oznamují, že uvnitř někdo je, napadlo ho, že vyhledáním pana Wellse naplňuje třetí pokyn doktora Strayera: „Seznamuj se s novými lidmi“. Jen na to pomyslel, už ho zaplavily obvyklé příznaky jako vždycky, když se měl setkat s cizím člověkem: svírání žaludku, zpocené ruce, závrať. Jednou rukou se opřel o kamenné ostění kolem dveří Rose Cottage a snažil se ze sebe setřást nervozitu. Soustředil se na obrázek, který měl v kapse saka. Kdyby si udělal z pátrání po původu akvarelu svého nového koníčka, mohl by si odškrtnout hned dvě položky ze seznamu.

Dveře se otevřely a v nich se objevil vysoký šedovlasý muž s výraznými kouty, který vypadal, jako by se týden neholil. Na sobě měl hnědý svetr zacákaný od barev a prožraný od molů a tvářil se podrážděně.

„Něco prodáváte?“ zeptal se.

„Ne,“ odpověděl Peter.

„Tak jste si přišel povídat o Bohu, ne?“

„Ne. Chtěl jsem s vámi mluvit o jednom akvarelu.“

Muž ve svetru si Petera změřil pohledem, jako by byl kus nábytku, který si hodlá koupit. Nakonec se otočil a s maličko přívětivějším výrazem v obličeji řekl: „Dobrá. Zrovna jsem postavil na čaj. Tak pojdte dál a dejte si.“

Peter následoval muže skrz zaneřáděný tmavý obývací pokoj do rozlehlé a prosluněné zimní zahrady. Na malířském stojanu byl akvarel s výhledem přes pole. V místech, kde rostly ve skutečnosti stromy a houští, bylo na obraze namalované pěkné jakubovské panské sídlo.

„Dům Evenlode,“ řekl Peterův hostitel. „Teď už není vidět, stromy moc vyrostly, ale je tam, nebo aspoň to, co z něj zbylo.“

„Netušil jsem, že poblíž Kinghamu je takové krásné venkovské sídlo.“

„Takže vy jste z Kinghamu?“

„Ne. Jsem vlastně ze Spojených států. Bydlím v Kinghamu. Jmenuju se Peter Byerly.“

„Martin,“ řekl malíř, aniž se zdržoval s příjmením nebo s podáním ruky, a zmizel v místnosti, kde Peter tušil kuchyň. „Dům Evenlode vám nebude připadat moc krásný,“ pokračoval Martin z kuchyně, „tedy jestli ho vůbec najdete. Rodina, která ho vlastní, zchudla už před několika generacemi. Pochybují dokonce, že ještě v hlavní budově někdo bydlí. Ale zkuste se tam ze zvědavosti podívat a proženou vás dávkou z brokovnice.“

Martin se vrátil s tácem, na němž byla konvice s čajem, dva šálky a dvě celozrnné sušenky. Položil tác na stůl, podal Peterovi šálek čaje a sám si vzal obě sušenky. „Takže, pane Byerly – zajímáte se o nový akvarel, nebo o starý?“

„O starý, ale nechci žádný koupit. Doufal jsem, že byste mi tady k tomu mohl něco říct,“ řekl Peter, vytáhl z kapsy portrét a položil ho na stůl. „Pokouším se zjistit autora. A taky portrétovanou osobu.“ Martin se zamračil, odložil nedojedenou polovinu sušenky a vzal obrázek do ruky. Prohlížel si ho dobrou minutu a pozorně ho prozkoumal z obou stran.

„Viktoriánský,“ řekl potom. „Papír vypadá tak na sedmdesátá nebo osmdesátá léta devatenáctého století. Takových se dost vidí ve výstřížkových albech. Pěkná práce. Dobré linie. Zachytit takové detaily vodovými barvami není jen tak. Maloval to někdo, kdo to se štětcem opravdu uměl. Výborný malíř, řekl bych.“ Odmlčel se, přivřel oči a zadíval se na iniciály. „M. B. O tom jsem nikdy neslyšel. Co je za den?“

„Ehm... pátek,“ zamumlal Peter, celý zmatený nelogičností té otázky.

„Třetí pátek v měsíci?“

„Snad ano. Ano.“

„Tak to byste se měl rozjet do Londýna.“

„Prosím?“ zeptal se Peter.

„V půl sedmé se každý třetí pátek v měsíci schází Historická společnost pro akvarely. V Haldanově sále na Londýnské univerzitě. Možná tam najdete někoho, kdo vám pomůže.“

„Děkuji. Mnohokrát děkuji za radu. A kdybyste někdy narazil na jiný obrázek s iniciálami M. B., budu vám vděčný, zavoláte-li mi.“ Vytáhl vizitku, na níž bylo uvedeno pouze „Peter Byerly, antikvář, Kingham, Oxfordshire“ a telefonní číslo. Martin neudělal sebemenší pohyb, kterým by naznačil, že si chce vizitku z Peterovy natažené ruky vzít, a tak ji Peter položil na stůl a sám se vydal přes obývací pokoj ven. O dvacet minut později už nastupoval na kinghamském nástupišti do vlaku, který ve 13:21 odjížděl do Londýna na Paddington.

Předchozí jaro, když si s Amandou pronajali byt v Chip-py, zatímco se jejich dům opravoval, jezdili často tímto spojem do Londýna na víkendy. Navštěvovali muzea a chodili do divadla. Při posledním výletu si vyšli na dlouhou vycházku po pravém břehu Temže. Peter Amandě ukázal katedrálu v Southwarku, kde našli hrob Shakespearova bratra Edmunda. Ve Westminsteru přešli přes řeku a skončili v Amandině zamilované galerii Tate. Od té doby Peter v Londýně nebyl.

Kolik se toho za necelý rok změnilo. Dřív sedávali s Amandou ve vlaku vždycky naproti sobě, aby se mohli pod stolem dotýkat nohama a škádlit. Amanda seděla jako vždy rovně jako svíce s knihou opřenou před sebou. Ráda seděla po směru jízdy, takže on sedal zády a prohlížel si krajinu, kterou právě projeli. Teď seděl sám po směru jízdy v zadní části vagonu a nepřítomným pohledem upřeně hleděl do kraje.

Ačkoli byl Martin Wells trochu nevrlý a maličko nepřímý, byl neškodný. Peter měl vždycky problémy s tím, že něco očekával – patologický strach z neznámého. Doktor Strayer uváděl tisíce vysvětlení Peterových fobií, ale jenom Amanda dokázala, že se Peter cítil mezi cizími lidmi nenuceně. Když ji měl vedle sebe, troufl si nejen překonat oceán, ale dokonce i chodit na koktejlpárty a vést společenské rozhovory. S Amandou se všechno zdálo být tak snadné. Na dálku vytušila, že se začal cítit nesvůj, přešla celou místnost a objevila se vedle něj, položila mu ruku na rameno a zbavila ho veškerého napětí.

Peter přijel na Paddington ve tři hodiny a uvědomil si dvě věci: že má tři hodiny, které musí nějak zabít, než bude moci jít na setkání Historické společnosti pro akvarely, a že setkání bude mít pravděpodobně podobu koktejlpárty. Bez přemýšlení zamířil ke stanici metra, což byl zvyk z doby, kdy se s Amandou pravidelně rozcházel, aby každý z nich strávil odpoledne po svém, a pak se sešli v obchodním domě Fortnum's na čaj. Amanda většinou šla do Viktoriina a Albertova muzea nebo do Národní nebo Tate galerie. On vždycky vyrazil do Bloomsbury.

Vystoupil z trasy Piccadilly na stanici Russell Square a deset minut nato už stoupal po schodech Britského muzea. V Londýně jsou k vidění miliony věcí, ale Peter se pokaždé vydával nejen do stejného muzea, ale i do stejných výstavních síní – do sbírek Britské knihovny, které jsou soustředěny nalevo od hlavního vchodu. Znal každou vitrínu nazpaměť. Když přemístili rukopis *Alenky v říši divů* z dětského oddělení do anglické literatury, hned si toho všiml.

Dnes byla *Alenka* otevřená na stránce, kde vyrostle tak, že se málem nevejde na chodbu. Na jedné straně Carrollovo pečlivé písmo, na druhé jeho vlastní celostránková ilustrace – Alenka skrčená v prostůrku příliš malém pro její tělo. Peter se při pohledu na ilustraci zachvěl, a to nejen kvůli své vlastní klaustrofobii. Když se totiž na obrázek podíval, promluvila na něj šeptem Amanda. „Vidíš ty preraphaelistické vlasy? Carroll byl přítelem Rossettiho.“ Taková Amanda byla. Chvilí čekala, nechala Petera v klidu, a pak se bez varování vynořila po jeho boku s nějakou poznámkou.

U Alenky se Peter zastavil jen na skok, aby se potěšil. Vždycky to takhle dělal – věnoval rychlý pohled některému svému oblíbenému artefaktu, jako například Händelově rukopisné partitūře *Mesiáše* nebo Gutenbergově Bibli –, bral to jako předkrm před hlavním chodem, před tím, kvůli čemu do muzea vlastně přišel. Tím hlavním chodem byla sbírka zachovaná pro příští generace Robertem Cottonem. I když bylo trvale vystaveno jen několik málo pokladů z Cottonovy sbírky, Peter kvůli nim přicházel znovu a znovu. Vynikající sběratel Cotton ho fascinoval od chvíle, kdy se o něm Francis Leland poprvé zmínil. Naučil se starou angličtinu, takže si mohl přečíst faksimile rukopisu *Beowulfa*, který Cotton zachránil. Teď stál před originálem a v tichosti vzdal hold svému idolu. I když byly stránky na okrajích ožehnuté ohněm z roku 1731, mohl snadno číst pečlivé hnědé písmo. To nebyl překlad nebo faksimile, to byl *ten* Beowulf, rukopis, který jednou provždycky změnil anglickou literaturu.

Důvěrné pobývání s Cottonem Petera vždycky pozvedlo na duchu. To, co Cotton dokázal, mu dodávalo naději, že všechno je možné, a to nejen při sbírání starých knih, ale v životě jako takovém. Amanda tomu rozuměla. Čekávala na něj před Fortnum's, a když k ní dorazil rozhodným krokem, řekla jen: „Vidím, žeš byl navštívit Roberta.“

Petera napadlo, že trochu toho sebevědomí, které mu Cotton vždycky dodal, by se mu mohlo večer hodit. Posa-

dil se do bistra na Great Russell Street a dal si sendvič se šunkou a sýrem. Nijak nespěchal, i když věděl, že přijde pozdě. Nakonec vyšel na ulici skoro v půl sedmé a vydal se do nedalekého areálu Londýnské univerzity.

Když vklouzl do Haldanova sálu, bylo už setkání Historické společnosti pro akvarely v plném proudu. Místnost byla nepříjemně přetopená a potemnělá stejně jako londýnské uličky, kterými právě prošel. Vepředu kdosi něco drmolil a na holou stěnu se promítaly diapozitivy. V několika řadách sedělo na židličkách, které kdysi mohly zdobit elegantní jídelnu, asi třicet lidí. Dnes by ty židle už „nevzali ani ve vetešnictví“, jak říkávala Amanda. Někteří z účastníků si psali poznámky, někteří nehybně seděli, jiní se vrtěli a alespoň dva vypadali na to, že spí. Podél stěn stálo několik naducaných pohovek, ale ty přilákaly jen dva lidi.

Peter se nesměle posadil do křesla. Naproti němu, na druhé straně místnosti, si na pohovce hověla žena, která zaujala Petera tím, že byla úplným opakem Amandy. Zatímco Amanda by seděla zpříma v první řadě, zápisník na kolenou a pravá ruka by jí běhala po papíru jako o závod, aby stihla zaznamenat každé slovo, tato žena se usadila do rohu otomanu a nohy si natáhla před sebe. Vedle ní se povalovala změt knížek, papírů, vlněná šála a zmačkaný svetr. Stejně jako pohovka, na níž se uvelebila, i její tělo upoutávalo pozornost lákavými křivkami. Světle hnědé vlasy s blond proužky měla tak rozčuchané, až Petera napadlo, že se ještě neučesala od chvíle, kdy stála na nástupišti v metru a přijíždějící vlak zdvihl vítr, který se prohnal tunelem přes čekající davy. V sále bylo šero, ale i to málo, co viděl z jejího obličeje, působilo příjemným dojmem. Byl zřejmě kulatější než Amandin, ale ne méně atraktivní. Upřeně se dívala na jedno místo kamsi nad Peterovu hlavu. Světlo z projektoru se občas odrazilo od jejích bohatě zdobených náušnic. Amanda nosila jen jediné náušnice – jednoduché diamantové pecičky, které dostala v šestnácti od otce k narozeninám. Neznámá si Petera zřejmě vůbec nevšimla,

a i když se nedívala na řečníka ani na diapozitivy, Peter tušil, že věnuje prezentaci větší pozornost než kdokoli jiný v místnosti. V tom jediném byla stejná jako Amanda.

Představa, že se seznámí pouze s jednou neznámou osobou, a navíc osobou tak odlišnou od Amandy, připadala Peterovi méně děsivá než nápad, že by měl sehrát roli amerického hosta před plnou místností výstředních britských nadšenců pro akvarely. A tak když přednáška skončila a mluvčí začal odpovídat na dotazy, Peter se zvedl a následoval neznámou do prostorného vestibulu před sál. Žena si posbírala své věci, hned jak se vypnul projektor. V hale si natáhla svetr a zrovna si omotávala šálu kolem krku, když ji dohnal. Kabelku přeplněnou papíry si odložila na zem vedle skládacího stolku s kávou, čajem a sušenkami.

„Promiňte,“ řekl Peter.

„Vy taky?“ odpověděla žena, ani se na něj neohlédla a dorovnávala si šálu. „Já tam vždycky cítím svoji klaustrofobii. Zvláště když se promítá – a s Historickou společností se promítá vždycky. Co říkáte Richardovi?“

„Prosím?“

„Profesor Richard Campbell – dnešní přednášející.“

„Abych pravdu řekl, neposlouchal jsem ho. Já o akvarelech moc nevím.“

„Vyzná se ve svém oboru, ale osobnost je to jak pečený brambor.“ Peter si představil pečený brambor postavený na špičku a s buřinkou, jak přednáší skupince spících studentů. Vypadalo to jako obrázek od Magritta. Amanda Magritta nenáviděla. Říkala, že s Armory Show, výstavou evropské moderny v New Yorku, umřelo umění.

„Jmenuju se Peter Byerly,“ řekl a natáhl ruku.

Pevně mu ji stiskla a potřásla.

„Byerly,“ opakovala a pomalu převalovala to slovo v ústech, jako by ochutnávala víno. „Nějaká Amanda Byerlyová napsala do našeho časopisu jednou článek. Američanka. Zatraceně dobrá znalkyně.“ Tohle Amanda mívala

ve zvyku. Nečekaně se vynořila a překvapila ho nějakým pro něj neznámým úspěchem. Najednou si vzpomněl na jeden večer před třemi lety, když byli v Londýně a ona řekla, že jde na „schůzku nadšenců do výtvarného umění“. Peter zůstal v hotelu a díval se na špatný americký film. Amanda možná šla do Haldanova sálu. Nezeptal se jí na to.

„To byla moje žena,“ zamumlal Peter a pak, když si všiml, že žena nemá snubní prstýnek, skoro reflexivně dodal: „Moje nedávno zesnulá žena.“

„Hm, takže Peter Byerly, záhadný vdovec z Ameriky, který přišel na setkání Historické společnosti pro akvarely, ačkoli o nich moc neví a evidentně se o ně nezajímá. Co byste řekl na tenhle návrh: Pojdme se někam najíst?“

Překvapil ho bezstarostný, skoro lehkomyšlný způsob, jakým ho pozvala na večeři, ale byla tu ještě jedna věc, která ho hodně zaujala. Když řekl „Moje nedávno zesnulá žena“, neřekla nová známá *To je mi líto*. Lidé vždycky říkají „To je mi líto.“ a Peter zjistil, že už se mu ty soucitné věty oposlouchaly. Byly na překážku při konverzaci a vymezovaly příliš těsné hranice ve vztazích. I když se momentálně jeho vztahy omezovaly pouze na listonoše a zahradníka, už se mu zajídalo, aby s ním zacházeli jako s křehkou skleněnou sochou.

„Za chvílku se všichni vyvalí tamhle z těch dveří a asi deset minut budou pořádat sušenky a čaj, dokud si nebudou jistí, že všechno snědli a vypili, a pak se odšourají do italské restaurace a tam stráví víc času dohadováním, kdo si vzal víc pečiva a měl by přidat padesát pencí navíc, než samotným jídlem. Proto raději mizím dřív a skoro vždycky pak jím sama. Vy jste záhadný muž a nevypadáte na sériového vraha, takže se ptám znovu – nechcete se jít někam najíst? Kousek odsud je jedna indická restaurace.“

Peter byl rozpolcený. Jestli je ten Richard odborník, jak říká tahle expertka, snad by měl na něj počkat a odchytit ho, zatímco ostatní budou pít čaj a jíst sušenky. Na druhou stranu jestli tahle dáma čte časopis Historické společnosti tak

pečlivě, že si pamatuje Amandin článek, možná mu může pomoci ona, nebo ho alespoň navede správných směrem.

„Máte v Americe kari restaurace?“ Jeho rozpaků si vůbec nevšímala. „Tady dělají skvělé vindaloo. Američani rádi ostrá jídla, ne? Ale jestli ne, můžete si dát jemnější.“

Proč ne, pomyslel si Peter. Proč k sakru ne? Bavil se s naprosto milou ženou, nebo ji aspoň poslouchal, a kdoví proč se mu nepotily ruce a nesvíral žaludek. A navíc měl opravdu hlad. Za poslední dva dny toho moc nesnědl. A kromě toho představa, že jí indické jídlo a snaží se přitom bavit s jednou osobou, se mu zamlouvala mnohem víc než se zamotat mezi třicet cizích lidí, kteří se dohadují, kdo snědl kolik kousků pečiva.

„To zní dobře,“ prohlásil.

„Skvělé. Mimochodem – jmenuju se Liz. Liz Sutcliffová. A nejsem příbuzná.“

„Koho?“

„Stu Sutcliffa,“ řekla Liz, a když na ni Peter nechápavě koukal, dodala: „Pátého z Beatles.“

„Myslel jsem, že byli jen čtyři,“ řekl Peter a podržel Liz dveře, aby mohla vyjít do chladného večera.

„Američan, který neví nic o akvarelech ani o Beatles,“ zasmála se Liz. „O čem si proboha budeme povídat?“

Když Peter následoval Liz prázdnou ulicí, kabát pevně přitážený k tělu, aby se chránil proti větru, uvědomil si zajímavou věc. Liz mu podala ruku, on se dotkl její měkké pleti – a přitom nijak neadekvátně nereagoval. Nepamatoval si, že by se za posledních několik měsíců, vlastně od té doby, co odjel ze Severní Karolíny, dotkl jakékoli ženy. Potřesení ruky s Liz Sutcliffovou však nebylo nic významného. Teď ho napadlo, že její ruka byla na dotek příjemná, taková uklidňující. Ale v ten okamžik, kdy ji držel, si pomyslel jen: *Těší mě.*

V restauraci Peter došel k názoru, že se mu Liz líbí. Nepřitahovala ho jako žena, ale cítil se s ní uvolněně. Uvažoval, jestli to znamená, že se mu daří hledat si přátele. Doktor

Strayer by byl nadšený. Nejvíc se mu na ní líbilo, že jakmile si sedla, šla rovnou k věci. A tak se nemusel trápit žádnými zdvořilostními řečmi.

„Takže na akvarely kašlete, přednášku jste neposlouchal. Proč jste tedy dneska večer přišel?“ zeptala se přímo.

Peter sáhl do kapsy a vyndal akvarel chráněný obálkou z nekyselého papíru. Opatrně obrázek z obálky vysunul a položil před Liz na stůl.

„Krásná dáma,“ řekla Liz, aniž se akvarelu dotkla nebo se nad něj naklonila. „Mimořádná práce. Připadá mi povědomá.“

„Přesně tak,“ souhlasil Peter.

Liz obrázek zvedla a prohlédla si ho zblízka. „Bože, vždyť já jsem se s ní setkala, že jo? Setkala jsem se s vaší ženou. Před dvěma... ne před třemi lety. Přišla na naše setkání, sedla si do první řady, celou dobu si zapisovala a po skončení položila asi šest otázek – parádních otázek, to se musí nechat. Vůbec se vám nepodobala, vidíte?“

„Ani trochu,“ souhlasil Peter.

„Tohle je ona, vidíte? To je vaše žena.“

„Ano,“ odpověděl Peter, „až na to, že tohle je sto let starý obrázek.“

„Uměla zestárnout,“ řekla Liz s kamennou tváří a položila obrázek zpátky na stůl. Peter se cítil, jako by mu dala pěstí do obličeje, a pak se rozesmál. Nedokázal se ovládnout. Smál se tak dlouho a hlasitě, že vzbudil pozornost několika okolních stolů. Tak upřímně se nezasmál od té doby, co... zkrátka od té doby, co Amanda naposledy řekla něco legračního.

Když konečně popadl dech, řekla Liz rozpačitě: „Promiňte. Někdy dokážu být trochu necitlivá.“

„Bylo to vtipné,“ řekl Peter. „Děkuju vám za to.“

„Takže vy jste přišel na setkání proto, aby vám nějaký odborník řekl, jak se vaše zesnulá žena dostala na sto let starý akvarelový obrázek?“

„Tak něco.“

„Proč vám na tom záleží?“

Peter o její otázce chvíli přemýšlel. Do této doby se jí pečlivě vyhýbal. Bylo pro něj jednodušší nechat se unést tou záhadou, ale v hloubi duše věděl, že Liz vyhmátla jádro věci. „Myslím, že proto, že jsem se moc dlouho snažil říct sbohem,“ začal pomalu a volil pečlivě slova, „a že potřebuji, aby tohle nebyla ona. Potřebuji zjistit, kdo to je, aby to už ona nebyla. A pak ji možná opravdu pohřbím.“

Liz znovu zvedla obrázek a beze slova se na něj dívala. Peter se zhluboka napil piva. Indické pivo ještě nikdy nepil. Bylo studené a připomnělo mu domov.

„Tohle je podpis?“ zeptala se Liz.

„Ano. M. B.,“ řekl Peter.

„Prosím?“

„M. B. Nic moc, já vím.“

„Do prdele,“ řekla Liz rozčileně. Její hlava zmizela pod stolem, a když se znovu objevila, držela Liz v ruce svou velkou plátěnou kabelu a něco v ní lovila. Vytáhla brýle na čtení a nervózně si je nasadila. Peter zpozoroval, že zbledla.

„Co se děje?“ zeptal se. Cítil se divně, jako by měl strach, co odpoví.

„Vy jste opravdu Peter Byerly?“ zeptala se. Opřela se a založila si paže. „A vaše žena je opravdu mrtvá?“ V jejím hlase zazněl náznak jakéhosi obvinění.

„Ano,“ odpověděl Peter chladně. „Můžu vám ukázat svůj pas, jestli chcete. Úmrtní zprávu jsem, já hlupák, nechal doma.“

„A opravdu víte úplný prd o akvarelech, viktoriánských malířích a M. B.?“

„Neřekl bych, že vím „úplný prd“, jak jste decentně zmínila. Amanda byla vášnivá obdivovatelka viktoriánského výtvarného umění a něco z jejích vědomostí na mně ulpělo. Rozhodně však nevím, kdo to byl M. B.“

„Tak to je zatraceně dobře, že jste tohle nevytáhl z kapsy na našem setkání.“

„Proč?“

„Pane Byerly, můžu vám věřit?“

„Můžete mi říkat Petere.“ Předklonil se a překřížil ruce na stole. „A věřit mi můžete.“

Ridgefield, 1984

Peter stál ve dveřích snack-baru v ridgefieldském student-ském centru a skrýval se ve stínu automatu na nápoje. V boxu u protější stěny zahlédl povědomou postavu dívky, o níž už teď věděl, že se jmenuje Amanda. Seděla zády k němu, jako vždycky rovná jako svíce, jen s tím rozdílem, že tady před sebou neměla na stole opřenou knihu, ale dívala se na svoje úhledně složené ruce.

Peterovi se začaly potit dlaně. Pozoroval ji, zatímco hodiny na zdi odtikaly 22:35. Další dlouhou mučivou minutu sledoval velkou ručičku, jak obíhá dokola. Žaludek se mu převracel, celé tělo se jako by naklonilo ke straně. Opřel se o zeď a odvážil se znovu vykouknout a podívat se na Amandu. Právě vešly dvě rozesmáté dívky, a tak Peter zaměřil svou pozornost na automat.

„Budeš si něco kupovat?“ zeptala se jedna z dívek.

„Ehm... n-ne,“ vykoktal Peter. Obrátil se, udělal jeden krok směrem k Amandě, pak se otočil na patě a vypadl z baru do chladné noci. Lelekoval na dvoře, dokud mu srdce nepřestalo bušit jako o závod. Když znovu vešel dovnitř, ukazovaly hodiny 22:40. Amanda se ani nepohnula. *Je to, jako když chceš odtrhnout náplast, napadlo ho. Musím to prostě udělat.* Bez dalšího uvažování udělal dvanáct rychlých kroků a stál u Amandina boxu.

Otočila se na něj a on poprvé uviděl její oči – hluboké, zelené, se zlatými tečkami. Zračila se v nich sebedůvěra